

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Véleménye Tárgy: Javaslat tanácsi rendeletre az európai kutatási infrastruktúra (ERI) közösségi jogi keretéről

COM(2008) 467 végleges – 2008/0148 (CNS)

(2009/C 182/10)

Előadó: **Cveto STANTIČ**

2008. szeptember 5-én az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 172. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre az európai kutatási infrastruktúra (ERI) közösségi jogi keretéről

COM(2008) 467 végleges – 2008/0148 (CNS).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2009. január 6-án elfogadta véleményét. (Előadó: Cveto STANTIČ.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. január 14–15-én tartott, 450. plenáris ülésén (a január 15-i ülésnapon) 149 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A magas színvonalú kutatási infrastruktúra az Európai Kutatási Térség további fejlődésének egyik fő pillére.

1.2 A világszínvonalú és versenyképes európai kutatási infrastruktúrák kiépítése és működtetése általában meghaladja az egyes uniós tagállamok képességeit és hasznosítási potenciálját; ezért a közös fellépés éppen ezen a téren különlegesen nagy európai többletértéket teremt. Az ilyen infrastruktúrákból kiinduló vonzóerő hatékonyabb hálózatépítéshez és együttműködéshez vezet az Európai Kutatási Térségben, és csökkenti a széttagoltságot.

1.3 Az EGSZB ezért támogatja a Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fóruma (ESFRI) által előterjesztett menetrendet, amely a következő 10–20 év alatt 44 páneurópai érdekeltsgű nagyszabású kutatási infrastruktúra kifejlesztését irányozza elő.

1.4 A különálló nemzeti jogi keretek valószínűleg nem tudnak megfelelő jogi alapot biztosítani a páneurópai érdekeltsgű, világszínvonalú kutatási infrastruktúra kialakításához. Az EGSZB ezért támogatja az európai kutatási infrastruktúra számára kialakítandó egységes közösségi keretre javasolt szabályozást, amely elősegíteti és felgyorsíthatja az ESFRI által javasolt projekteket.

1.5 Az új, világszínvonalú infrastruktúrák jelentősen javíthatják az Európai Kutatási Térség (EKT) vonzerejét, és megakadályozhatják az Európából történő agyelszívást. A nagyszabású infrastruktúráknak kizárólag a fejlett országokba történő csoportosítása azonban – rövid távon legalábbis – egész Európából kutatókat fog vonzani. Ez az egyes országok számára esetleg negatív hatás

hosszú távon az ERI-k egyenletes földrajzi elosztásával, valamint az ERI-hez való hozzáférés lehető legnyitottabbá tételével ellensúlyozható.

1.6 Az EGSZB felkéri a tagállamokat, hogy az ESFRI és az Európai Bizottság kezdeményezéséhez kapcsolódva a lehető leghamarabb dolgozzák ki a kutatási infrastruktúrák fejlesztésére és modernizálására irányuló nemzeti menetrendeket.

1.7 Az EGSZB támogatja az ERI számára javasolt HÉA- és jövedékiaadó-mentességet, mivel ez növeli vonzerejüket, és versenyelőnyt biztosít számukra a világ más részeinek hasonló projektjeivel szemben.

1.8 Az EGSZB azt javasolja, hogy a Közösség aktívabban járuljon hozzá az ERI társfinanszírozásához a 8. kutatási és fejlesztési keretprogram forrásainak növelésével. A résztulajdonosság révén nyert befolyással a Közösség jobb pozícióban lesz ahhoz, hogy biztosíthassa az ERI-k szélesebb földrajzi megoszlását, és az európai kutatók minél szélesebb köre számára nyitott hozzáférést biztosítson.

1.9 Az EGSZB azt javasolja, hogy az európai kohéziós politikában és pénzügyi eszközeiben, valamint a strukturális alapokban kapjon nagyobb prioritást az új kutatási és innovációs kapacitások fejlesztése. Arra is felkéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy fejlesszenek ki kiegészítő politikai eszközöket a magánszektor kutatási infrastruktúrába történő további beruházásainak ösztönzésére.

1.10 Az EGSZB fel kívánja hívni a figyelmet az ERI-knek a kezdeti beruházás befejezése utáni működési és fenntartási költségeire. Ezek a költségek, amelyek évente elérhetik a beruházási érték 20 %-át is, veszélyeztetik az olyan kutatók nyitott hozzáférését, amelyek származási országai nem tagjai ERI-nek. Ezért érdemes lenne tervbe venni, hogy a 8. K+F-keretprogramban ezeket a működési költségeket is európai alapokból társfinanszírozzák.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai kutatási Térség (EKT) létrehozása volt a fő célja a 2000 óta a kutatás és fejlesztés terén hozott összes közösségi intézkedésnek (1). Az ezt követő időszakban a tagállamok számos kezdeményezést indítottak el ezen a területen. A végső cél – az „ötödik európai szabadság”, a tudás szabad áramlása megvalósulásának – elérése előtt azonban még több tagállami és intézményi akadályt le kell küzdeni. A tudomány és a kutatás terén Európa egyik központi problémája a szétagoltság, ami miatt nem használható ki teljes mértékben Európa kutatási potenciálja.

2.2 Kétségtelen, hogy a magas színvonalú kutatási infrastruktúra jelenti az EKT további fejlődésének egyik fő pillérét (2), mivel:

- elősegíti a kiválóságot a tudományban,
- lehetővé teszi egy globálisan is versenyképes alap- és alkalmazott kutatás kialakítását,
- vonzza a legjobb kutatókat,
- ösztönzi az innovációt az iparban és előmozdítja az ismeretek átadását,
- hozzájárul az európai integrációhoz,
- magasabb európai hozzáadott értéket hoz létre.

2.3 A nagyszabású európai kutatási infrastruktúra egyik jellemzője, hogy a vele járó magas beruházási és működési költségek, illetve kapacitásainak teljes mértékű kihasználása az egyes tagállamok által gyakran nem biztosítható. Ez azt jelenti, hogy az európai kiválósági központok általában nem képesek a kritikus tömeg elérésére. Néhányuknál a hálózatépítés és az együttműködés sem megfelelő. E hiányosságok ellenére Európának a múltban már sikerült több jelentős, világszínvonalú páneurópai projektet létrehoznia, mint például a CERN-t, az ITER-t, az EMBO-t, az ESA-t, az ESRF-et (3) és másokat.

2.4 A COM(2008) 467 végleges jelzésű rendeletjavaslat, amely e vélemény tárgya, az Európai Bizottság 2008-ra tervezett öt olyan kezdeményezésének egyike, melyek célja az Európai Kutatási Térség (EKT) létrehozásának jelentős felgyorsítása (4).

- (1) 2000-ben jelent meg az Európai Bizottság első közleménye a témában: „Az európai kutatási térség felé” címmel.
- (2) Versenyképességi Tanács (Belső piac, Ipar, Kutatás), 2008. május 29–30.
- (3) CERN – The European organisation for Nuclear Research (Európai Nukleáris Kutatási Szervezet), ITER – International Fusion Energy Organisation (Nemzetközi Fúzióenergia-fejlesztési Szervezet), EMBO – European Molecular Biology Organisation (Európai Molekuláris Biológiai Szervezet), ESA – European Space Agency (Európai Űrtudományi Szervezet), ESRF – European Synchrotron Radiation Facility (Európai Szinkrotronsugárzási Létesítmény).
- (4) A további kezdeményezések/politikák a következők: közös kutatóprogramozás, európai kutatói partnerség, a szellemi tulajdonjogok kezelése és az Európai Kutatási Térség megnyitása a világ felé.

2.5 A javaslat hozzájárulna a lisszaboni célkitűzésekhez, mivel növelné a kutatásra irányuló állami és magánberuházásokat, melyek szintje még mindig jóval a 2010-re kitűzött, a GDP 3 %-ában meghatározott cél alatt van (jelenleg átlagosan a GDP 1,7–1,8 %-a). A javaslat megteremtené az alapot az európai kutatási infrastruktúra olyannyira szükséges konszolidációjához. Ez erősíti majd az EKT-t, és javítja az európai vállalkozások versenyképességét.

3. Háttér

3.1 Az Európai Tanács – a kutatási infrastruktúra területén jelentkező kihívások sikeresebb kezelése érdekében – már 2002-ben létrehozta a Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fórumát (ESFRI) (5), és megbízta a nagyszabású, páneurópai érdekű kutatási infrastruktúrák következő generációjának kifejlesztésére és létrehozására vonatkozó menetrend kidolgozásával.

3.2 Az ESFRI az Európai Bizottsággal együttműködésben és 1 000 magas szintű szakértővel folytatott, kiterjedt konzultációkat követően 35 olyan páneurópai projektet határozott meg (6), amelyek kielégítenék a nagyszabású európai kutatási infrastruktúrák iránti igényeket a következő 10–20 évben (7).

3.3 Az útítver különböző nagyságú és értékű új, létfontosságú kutatási infrastruktúrákat tervez a kutatás legkülönbözőbb területein a társadalom- és természettudományoktól a tudományos publikációk és adatbázisok archiválásához szükséges elektronikus rendszerekig (8). A projektek becsült értéke összesen több mint 20 milliárd EUR.

3.4 A világszínvonalú, páneurópai kutatási infrastruktúrák létrehozását akadályozó tényezők azonosítása során az ESFRI a pénzügyi és szervezeti korlátokon túl hangsúlyozta a nemzetközi partnerségek egyszerű és hatékony létrehozását lehetővé tevő európai szintű jogi keret vagy struktúrák hiányát is. Jelenleg a közös kutatási infrastruktúrák kifejlesztésében együttműködni kívánó partnereknek először meg kell állapodniuk abban, hogy mely nemzeti jogi alapot (9) használják (vagy nemzetközi megállapodáshoz kell folyamodniuk), ami további adminisztratív problémákat okoz.

(5) ESFRI – European Strategy Forum on Research Infrastructures, <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>

(6) A kutatási infrastruktúrák európai útítverre, 2006. évi jelentés, <http://cordis.europa.eu/esfri/roadmap.htm>. Az útítvert 2008-ban kiegészítették (elsősorban környezetvédelmi, biológiai és orvostudományi projektekkel), és most már összesen 44 projektet tartalmaz.

(7) A kutatási infrastruktúrák európai útítverre, 2006. évi jelentés, <http://cordis.europa.eu/esfri/roadmap.htm>.

(8) Az infrastruktúra-projektek 7 különböző tudományos területet fednek le: társadalomtudományok és humántudományok, környezetvédelmi tudományok, energia, orvosi biológia és élettudományok, anyagtudományok, asztronómia – asztrófizika – nukleáris és részecskefizika, számítógépes adatfeldolgozás.

(9) Például: a francia *société civile*, a német *GmbH*, a brit *limited liability company (Ltd)* vagy a holland *stichting* (alapítvány).

3.5 Az ESFRI ezért hangsúlyozta, hogy az európai kutatási infrastruktúra (a továbbiakban ERI) kialakításához létre kell hozni egy külön közösségi jogi keretet, több tagállam bevonásával.

3.6 Az ERI fogalmának meghatározása: a fogalom olyan tárgyra, berendezésekre, forrásokra és szolgáltatásokra alkalmazható, amelyeket a tudományos társadalom magas színvonalú kutatások elvégzésére használ. Idetartoznak a tudományos berendezések, a tudásalapú források (tudományos gyűjtemények, archívumok, strukturált tudományos adatok), az információs és kommunikációs technológián alapuló infrastruktúra, valamint a kutatás kiválóságának eléréséhez szükséges bármely más egyedi forrás. A kutatási infrastruktúra lehet egyetlen helyen vagy szétszórva (a források szervezett hálózatában).

4. Az Európai Bizottság javaslata

4.1 Az Európai Bizottság – arra a következtetésre jutva, hogy a különböző tagállami jogalkotáson alapuló jelenlegi jogi eszközök nem képesek kielégíteni az új páneurópai infrastruktúrák szükségleteit, valamint a tagállamok kezdeményezése nyomán – az EK-Szerződés 171. cikke alapján javaslatot dolgozott ki az európai kutatási infrastruktúra (ERI) közösségi jogi keretéről szóló tanácsi rendeletre.

4.2 A javasolt jogszabály fő célja, hogy a tagállamok és a közösségi kutatási és fejlesztési keretprogramba bevont harmadik országok közösen hozhassanak létre és működtethessenek páneurópai érdekű kutatási létesítményeket.

4.3 Az ERI jogi személyiséggel rendelkezik, tagságon alapul (legalább három tagország szükséges, harmadik országok és kormányközi szervezetek is csatlakozhatnak), és teljes jogképességet élvez valamennyi tagállamban. A rendelet létrehozza az ERI-k létesítéséhez szükséges követelmények és folyamatok jogi keretét.

4.4 A hozzáadottérték-adóról, a jövedéki adóról és a közbeszerzésről szóló irányelveket tekintve az ERI-k helyzete a nemzetközi szervezetekkel megegyező. Így tehát mentesek a HÉA és a jövedéki adó alól, közbeszerzésükre pedig nem vonatkoznak a közbeszerzési irányelv rendelkezései⁽¹⁰⁾.

4.5 Az ERI-k társfinanszírozásban részesülhetnek a kohéziós politika pénzügyi eszközeiből az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezésekről szóló tanácsi rendeletnek⁽¹¹⁾ megfelelően.

5. Általános megjegyzések

5.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt új jogi eszköz, amely a létező jogi eszközöket egészítené ki, megkönnyíti és támogatja a

⁽¹⁰⁾ A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.), 151. cikk (1) b) bekezdés; a Tanács 92/12/EGK irányelve (1992. február 25.), 23. cikk (1) bekezdés; az Európai Parlament és a Tanács 2004/18/EK irányelve (2004. március 31.), 15. cikk c) bekezdés.

⁽¹¹⁾ A Tanács 1083/2006/EK rendelete (2006. július 11.).

páneurópai érdekű új infrastruktúrákkal kapcsolatos döntéshozatali folyamatot, és így hozzájárul az EKT létrehozásának és a lisszaboni stratégia céljai elérésének felgyorsításához.

5.2 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok egyértelműen és határozottan elkötelezték magukat az európai kutatási infrastruktúra jelenlegi fejlesztésének összehangolása mellett. Csak így lesz lehetséges az ESFRI által javasolt útiterv végrehajtása.

5.3 A legmagasabb szintű globális normáknak megfelelő új kutatási infrastruktúra kialakítása jelentős mértékben növelheti az Európai Kutatási Térség általános vonzerejét. A kutatási infrastruktúra döntő szerepet játszik abban, hogy támogatást és további motivációt biztosítsunk annak a 400 000 igen tehetséges fiatal kutatónak, akikre Európának szüksége van ahhoz, hogy elérje a tudományos és fejlesztési beruházások arányára vonatkozó háromszázalékos célkitűzést. Az első osztályú kutatási infrastruktúra emellett az egész világról idecsábíthatja a tehetséges és magasan képzett kutatókat.

5.4 A javasolt infrastrukturális projektek rendkívül nagy igényeket támasztó jellegének⁽¹²⁾ köszönhetően a kisebb vagy kevésbé fejlett országok objektíven szemlélve eléggé korlátozott lehetőségekkel rendelkeznek arra, hogy nagyobb kutatási infrastruktúráknak adjanak helyszínt, vagy ilyenekben részt vegyenek. A nagyszabású infrastruktúrák a jövőben valószínűleg inkább a legfejlettebb országokban található majd, ami rövid távon felgyorsíthatja az EU-n belüli agyelszívást. Hosszabb távon csökkenhetne ez a különbség, mivel az ESFRI listáján szereplő 44 projekt közül 28 „szétszórt infrastruktúra”, vagyis olyan infrastruktúra, amely valamilyen egész Európára kiterjedő hálózatot foglal magában. Ez a kisebb és kevésbé fejlett országok részvételi esélyét is növeli. E részvétel megvalósulása érdekében az EGSZB kéri, hogy a kutatók számára széles körű hozzáférést biztosítsanak az ilyen infrastruktúrához. Fontos az is, hogy az ilyen, nagymértékben szétszórt struktúrákon keresztül a tudományos, technikai és adminisztratív személyzet minél szorosabb kapcsolatba léphessen egymással.

5.5 Az európai kutatóintézetekben dolgozó kutatók körülbelül 15 %-a használja a kutatási infrastruktúrát az iparral együttműködve. Új kutatási infrastruktúrák kifejlesztése ezért új igényeket eredményezhet, számos hasznos járulékos hatást idézhet elő, és további ösztönzést jelenthet az ismereteknek és a technológiának az ipar számára való átadása terén. Hozzájárulhat a barcelonai cél – a K+F-be történő magánberuházásoknak a GDP 2 %-ára való növelése – eléréséhez is.

5.6 Az Európai Bizottság által 2008. november 26-án közzétett *Európai gazdaságélénkítési terv*, melynek célja a pénzügyi válság gazdasági hatásainak enyhítése, külön említést tesz a K+F-ről. A tervben meghatározott hosszú távú intézkedések listáján szerepelnek az úgynevezett „intelligens beruházások”. Az Európai Bizottság különös hangsúlyt helyez erre, és kéri a tagállamokat és a magánszférát, hogy növeljék beruházásaikat a K+F, az innováció és az oktatás terén. Az EGSZB hangsúlyozza a kutatási infrastruktúrába való beruházások kedvező hatásait. A beruházások potenciális kereskedelmi értéke több mint 10 milliárd euró, ami számos munkahely megtartását segíti az infrastrukturális projektek véghezviteléhez felelős vállalatoknál. Kedvező ösztönzést jelentene ez a tudásalapú társadalom gyorsabb megvalósulásához is.

⁽¹²⁾ Az egyes ERI-k átlagos értéke 500 millió és egymilliárd euró közé becsülhető.

5.7 A kutatási infrastruktúrák európai útiterve kiváló alapul szolgál a nemzeti útitervek számára. Az EGSZB megjegyzi, hogy néhány tagállam nem vette elég komolyan ezeket a kezdeményezéseket. Kéri ezért őket, hogy mielőbb pótolják az elmulasztott lehetőségeket, és kísérik figyelemmel az ESFRI és az Európai Bizottság kezdeményezéseit.

5.8 A kutatási infrastruktúrák jövőbeli finanszírozása során a hangsúly továbbra is a tagállamok finanszírozási forrásain lesz. Ezért fontos koordinálni ezeket a forrásokat. Csak így lehet kritikus tömeget elérni, biztosítani a beruházások hatékonyságát, valamint megfelelő specializációt és tudományos kiválóságot garantálni az infrastruktúrákon belül.

5.9 A kutatási infrastruktúrák finanszírozásának a hetedik keretprogramban történő növelése és a kohéziós politika keretében elérhető lehetőségek ellenére az EU-költségvetésből az ambiciózus tervek végrehajtására fordított eszközök még mindig nem elegendők. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy nagyobb szinergiára van szükség a hetedik keretprogram és a strukturális alapok között a kutatási infrastruktúra finanszírozását illetően. Arra is felkéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy fejlesszenek ki további politikai eszközöket a magánszektor kutatási infrastruktúrába történő nagyobb beruházásainak ösztönzésére. Az EBB (például a kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmusból történő támogatás formájában történő) kötelezettségvállalása és más pénzügyi intézmények nagyobb kötelezettségvállalása is üdvözlendő lenne.

5.10 Az EGSZB azt javasolja, hogy az európai kohéziós politikában és annak pénzügyi eszközeiben, valamint a strukturális alapokban kapjon nagyobb prioritást az új kutatási és innovációs kapacitások fejlesztése. Felszólítja a tagállamok kormányait, hogy ezután nagyobb mértékben hasznosítsák a strukturális alapok eszközeit kutatási kapacitásaik korszerűsítésére és kibővítésére. Főként az új tagállamokban gyakran kihasználatlanul maradnak az európai alapok, mivel a kormányok nem vesznek részt kellőképpen a finanszírozásban, vagy nem kezelik megfelelő mértékben prioritásként a kutatási kapacitások javítását. Következésképpen a hiányzó kutatási lehetőségek miatt számos tudós elhagyja hazáját. Ezért nélkülözhetetlen az előrelépés ezen a területen, ha meg akarjuk oldani az Európán belüli agyelszívás problémáját.

6. Részletes megjegyzések

6.1 Az EGSZB támogatja a HÉA-mentességre tett javaslatot, mivel ez jelentősen növelheti az ERI-k vonzerejét. A mentesség emellett versenyelőnyt biztosíthat nekik a világ bármely részén megvalósuló hasonló projektekkel szemben. Ezért támogatjuk azt az ötletet, hogy az ERI-k minél nagyobb adókedvezményben részesüljenek (az állami támogatások szabályai keretében). Számos olyan jelenlegi kutatási infrastruktúra, amely az idevágó

irányelvek szerint eleget tesz a „nemzetközi szervezetekre” vonatkozó kritériumoknak, már most is mentességet élvez az ÁFA és a jövedéki adó alól. A jelenlegi eljárás során azonban hosszadalmas és bonyolult tárgyalások szükségesek, és ez késedelmet okoz az infrastruktúra létrehozásában, valamint jelentős jogi és pénzügyi bizonytalansággal jár. Az ERI-k automatikus mentesítése, amint a rendeletben szerepel, elhárítaná az európai kutatási infrastruktúrák létrehozása és működtetése előtt álló főbb akadályokat.

6.2 Az EGSZB azt ajánlja, hogy komolyan fontolják meg annak lehetőségét, hogy a Közösség aktívabban vegyen részt az ERI-k finanszírozásában. A Közösség célzott támogatások révén nyert befolyással biztosíthatja az ERI kiegyensúlyozottabb földrajzi megoszlását, valamint jobb hozzáférést tehet lehetővé olyan országok számára, amelyek nem közvetlen tagok. Az ilyen politika végrehajtásához azonban további, célhoz kötött finanszírozási eszközöket kell biztosítani a nyolcadik kutatási és fejlesztési keretprogramban.

Az EGSZB úgy véli, nincs ok arra, hogy miért ne fogadjon el az EU ugyanolyan megközelítést a kutatási infrastruktúrákra vonatkozóan, mint amelyet más európai infrastrukturális hálózatok (például közút, vasút, villamosenergia-vezetékek, gázvezetékek) társfinanszírozása esetében alkalmaz.

6.3 Az EGSZB fel kívánja hívni a figyelmet az üzemeltetési és fenntartási költségek problémájára, amely a kezdeti beruházások befejezése után jelentkezik. Egyes becslések szerint ezek a beruházási érték 20 %-át is elérhetik évente. Ezek a költségek gyakran nem kapnak elegendő figyelmet a beruházási tanulmányokban, és jelentős mértékben akadályozhatják a kutatási infrastruktúrák zökkenőmentes, hosszú távú működését. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy a 8. K+F-keretprogramban vegyék tervbe azt a lehetőséget, hogy a kutatási infrastruktúrák működését európai alapokból társfinanszírozzák.

6.3.1 A működési költségeket illetően az EGSZB azt ajánlja, hogy az infrastruktúrák közös használatáért fizetendő, méltányos felhasználói díjak kiszabását „korlátozott gazdasági tevékenységek” (2. cikk) tekintsék.

6.4 Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az ERI-k az európai kutatók és tudósok minél szélesebb köre számára legyenek hozzáférhetőek. Nem lenne helyes, ha a hozzáférés a gyakorlatban az ERI-tagsággal rendelkező országokra korlátozódna, vagy kizárólag a fizetőképességen alapulna. A Közösség társtulajdonosságára tett javaslat a 6.2. pontnak megfelelően szintén megkönnyítené a nyílt hozzáférést, így elősegítené az Európai Kutatási Térségbe való jobb integrációt.

6.5 A magas színvonalú infrastruktúra fejlesztése és használata során fontos a szellemi tulajdon védelmének figyelembevétele is. Az esetleges problémákat felelős módon, időben meg kell oldani.

Kelt Brüsszelben, 2009. január 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI